

Recomanacions de profilaxi antitetànica per als adults, a Catalunya

Introducció

El mes d'abril de 2008, la Direcció General de Salut Pública del Departament de Salut va establir unes recomanacions provisionals sobre la utilització de la vacuna Td, a causa de les restriccions de subministrament d'aquestes vacunes, atribuïbles a limitacions de la producció farmacèutica a nivell internacional. Per aquest motiu, es van endarrerir temporalment les revacunacions sistemàtiques dels adults que no presentessin cap situació de risc, i es van mantenir només en la profilaxi postexposició de les ferides de risc de tètanus, en els protocols prequirúrgics ordinaris i en les embarassades susceptibles, per tal de prevenir el tètanus neonatal.

D'altra banda, algunes recomanacions de vacunació antitetànica de diferents organismes nacionals i internacionals qüestionaven les recomanacions rutinàries de revacunació antitetànica cada deu anys i indicaven la possibilitat que s'estigués sobrevacunant una part de la població adulta. Per aquest motiu, el Consell Assessor de Vacunacions de Catalunya va crear un grup de treball per revisar les recomanacions de la profilaxi antitetànica vigents. Paral·lelament, a nivell estatal, també es van revisar les recomanacions de la profilaxi antitetànica, que en els aspectes principals van ser incorporades a les de Catalunya, amb les adaptacions necessàries per fer-les operatives en les circumstàncies actuals. S'han tingut en compte la situació vacunal de la nostra població, les peculiaritats del nostre sistema de salut i, en especial, les diferències en el registre de la vacunació en les històries clíniques informatitzades segons l'edat, el lloc de residència i el proveïdor de serveis de salut.

Malgrat que l'objectiu fonamental ha estat la prevenció del tètanus, també s'ha considerat la immunitat enfront de la diftèria i la tos ferina, atès que les vacunes antitetàniques monovalents ja no estan disponibles. Actualment, la vacunació dels adults es realitza amb vacuna Td, però en les recomanacions que exposem tot seguit es té en compte la possibilitat de disposar de vacuna dTpa en un futur proper.

Recomanacions de profilaxi antitetànica per als adults, a Catalunya

El toxoide tetànic està disponible en diferents vacunes combinades amb altres components adequats a l'edat a la qual s'adrecen. Per a la immunització dels adults hi ha actualment vacunes Td i dTpa. Els preparats de toxoide tetànic monovalent ja no estan comercialitzats. A més, no se'n recomana la utilització si no hi ha una contraindicació específica als altres components antigènics de les vacunes combinades.

1. Primovacunació en adults

- *Adults no vacunats*

Es recomana realitzar la vacunació amb vacuna Td, d'acord amb la pauta següent: primera dosi, al més aviat possible; segona dosi, almenys quatre setmanes després de la primera, i tercera dosi, almenys sis mesos després de la segona, tal com es mostra a la taula 1.

Taula 1. Primovacunació amb vacuna Td en adults

	Primera dosi	Segona dosi	Tercera dosi
Adults sense dosis prèvies	Al més aviat possible	Almenys 4 setmanes després de la primera	Almenys 6 mesos després de la segona

- *Adults amb primovacunació incompleta*

En cap cas s'ha de reiniciar la pauta vacunal. Cal completar la pauta de primovacunació fins a les tres dosis. Es consideraran vàlides les dosis administrades que compleixin els intervals mínims que es recomanen en els adults no vacunats (taula 1). No hi ha intervals màxims entre dosis per tal de considerar-les vàlides.

No s'ha de reiniciar la vacunació: **"DOSI ADMINISTRADA, DOSI QUE HI COMPTA"**

2. Dosis de record en adults

- *Adults amb primovacunació*

Les persones que es puguin considerar ja primovacunades (les que han rebut tres dosis de toxoide tetànic amb intervals adequats després dels 7 anys o les dosis equivalents abans d'aquesta edat¹), han de rebre dues dosis de record amb un interval de deu anys entre dosis, fins que completin un total de cinc dosis (taula 2).

Taula 2. Dosis de record amb vacuna Td o dTpa* en adults

	Primer record (quarta dosi)	Segon record (cinquena dosi)
Adults amb primovacunació (Intervals mínims recomanats)	Deu anys després de la tercera dosi	Deu anys després de la quarta dosi
Interval vàlid mínim entre dosis**	Dotze mesos després de la tercera dosi	Dotze mesos després de la quarta dosi

* La vacuna dTpa està autoritzada per fer-la servir com a dosis de reforç. És aconsellable la utilització d'aquest preparat en alguna de les dues dosis de reforç recomanades en els adults, quan la vacuna estigui disponible.

** Interval mínim entre dosis per considerar-les vàlides en els adults si ja s'han administrat. No s'ha de confondre amb l'interval recomanat. Si per alguna raó, la quarta dosi es va administrar abans d'haver passat deu anys de la tercera, es considerarà vàlida si l'interval és com a mínim de dotze mesos. Si la cinquena dosi es va administrar abans d'haver passat deu anys de la quarta, es considerarà vàlida si l'interval és com a mínim de dotze mesos.

¹ El nombre de dosis necessàries per considerar primovacunada una persona abans dels 7 anys depèn de l'edat en què s'han administrat i dels intervals entre les dosis, però normalment són necessàries quatre o cinc dosis

3. Profilaxi en cas de ferides o lesions

Les indicacions actuals de la profilaxi postexposició en cas de lesions potencialment tetanígenes estan ben contrastades i es fan servir en nombrosos països del nostre entorn socioeconòmic. En les ferides netes de poca importància no és necessari administrar cap dosi de record en un individu vacunat correctament, si han passat menys de deu anys de l'última dosi. En les ferides contaminades cal administrar una dosi de reforç, si han passat més de cinc anys des de l'última dosi. A la taula 3 es resumeix la conducta que cal adoptar per a la profilaxi del tètanus en cas de ferides:

Taula 3. Guia per a la profilaxi del tètanus en cas de ferida

Antecedents vacunals	Ferida neta		Altres ferides	
	Td o dTpa	IGT	Td o dTpa	IGT
Vacunació desconeguda o incompleta	Sí ¹	No	Sí ¹	Sí
Vacunació correcta	No ²	No	No ³	No

¹ Per començar o completar la vacunació.

² Sí, si fa més de deu anys de l'última dosi.

³ Sí, si fa més de cinc anys de l'última dosi.

Pel que fa a les persones immunodeprimides i usuàries de drogues per via parenteral, s'ha d'administrar una dosi de immunoglobulina antitetànica (IGT) en el cas de ferides tetanígenes, independentment de l'estat vacunal.

Taula 4. Resum de les recomanacions de vacunació antitetànica

Grups d'edat	Recomanacions segons els antecedents de vacunació	
	Vacunació completa i correcta	Mai vacunat o vacunació incompleta
Nens Entre el naixement i els 7 anys (vacunes amb DTPa)	Cal seguir el calendari sistemàtic	Cal completar la pauta (vacunes amb DTPa)
Nens i adolescents Entre els 7 i els 15 anys (Td/dTpa*)	Cal seguir el calendari sistemàtic	Cal completar la pauta amb Td i, com a mínim, una dosi de dTpa*
Adolescents i adults A partir dels 15 anys (Td/dTpa*)	<ul style="list-style-type: none"> • Primera dosi de record al voltant dels 40 anys (Separada > 10 anys de l'última dosi rebuda) • Segona dosi de record al voltant dels 65 anys (Separada > 10 anys de l'última dosi rebuda) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cal iniciar o completar la primovacunació • Primera dosi de record separada > 10 anys de l'última dosi rebuda (primovacunació o, p. ex. amb motiu d'una ferida) • Segona dosi de record separada > 10 anys de l'última dosi (p. ex. amb motiu d'una ferida)

* L'ús de la vacuna dTpa està condicionat a la seva disponibilitat; s'ha de tenir en compte que la compra de vacunes mitjançant concurs públic requereix una planificació d'un any per l'altre.

Direcció General de Salut Pública

Barcelona, setembre de 2009